

Temat 19.

Eucharystia (1)

Eucharystia jest pamiątką
Paschy Chrystusa, aktualizacją
Jego jedynej ofiary w liturgii
Kościoła.

13-12-2012

1. Sakramentalna natura Najświętszej Eucharystii

1.1. Czym jest Eucharystia?

Eucharystia to sakrament, który
uobecnia w liturgicznej celebracji
Kościoła Osobę Jezusa Chrystusa

(całego Chrystusa: Ciało, Krew, Duszę i Bóstwo) oraz Jego odkupieńczą Ofiarę w pełni Paschalnej Tajemnicy Jego Męki, Śmierci i Zmartwychwstania. Ta obecność nie jest statyczna lub bierna (jak obecność przedmiotu w jakimś miejscu), tylko czynna, dlatego że Pan uobecnia się z dynamiką swojej zbawczej miłości. W Eucharystii Jezus Chrystus zaprasza nas do przyjęcia zbawienia, które On nam ofiaruje, i otrzymania daru Jego Ciała i Jego Krwi jako pokarmu życia wiecznego, który pozwala nam wejść w komunię z Nim – z Jego Osobą i Jego Ofiarą – oraz w komunię ze wszystkimi członkami Jego Mistycznego Ciała, którym jest Kościół.

W rzeczywistości, jak stwierdza II Sobór Watykański, „Zbawiciel nasz podczas Ostatniej Wieczerzy, tej nocy, kiedy został wydany, ustanowił Eucharystyczną Ofiarę Ciała i Krwi

swojej, aby w niej na całe wieki, aż do swego przyjścia, utrwalić Ofiarę Krzyża i tak umiłowanej Oblubienicy Kościołowi powierzyć pamiątkę swojej Męki i Zmartwychwstania: sakrament miłosierdzia, znak jedności, węzeł miłości, ucztę paschalną, w której pożywamy Chrystusa, w której dusza napełnia się łaską i otrzymuje zadatek przyszłej chwały”[1].

1.2. Nazwy, jakimi określa się ten sakrament

Eucharystia jest nazywana, zarówno przez Pismo Święte, jak i przez Tradycję Kościoła, różnymi nazwami, które odzwierciedlają wielorakie aspekty tego sakramentu i wyrażają jego niezmierzone bogactwo, ale żadna nie wyczerpuje jego sensu. Zobaczmy te najbardziej znaczące:

a) pewne nazwy przypominają pochodzenie obrzędu: Eucharystia[2], Łamanie Chleba,

Pamiętka Męki, Śmierci i
Zmartwychwstania Pana, Uczta
Pańska;

b) inne podkreślają ofiarniczy
charakter Eucharystii: *Święta Ofiara*,
Święta Ofiara Mszy, *Sakrament*
Ołtarza, *Hostia* (= złożona Ofiara);

c) inne próbują wyrażać
rzeczywistość obecności Chrystusa
pod świętymi postaciami: *Sakrament*
Ciała i Krwi Chrystusa, *Chleb*
Niebieski (por. J 6, 32-35; J 6, 51-58),
Najświętszy Sakrament (dlatego że
obejmuje Najświętsze Świętych,
samą świętość wcielonego Boga);

d) inne odnoszą się do skutków
powodowanych przez Eucharystię u
każdego wiernego i w całym
Kościele: *Chleb Życia*, *Chleb dzieci*
Bożych, *Kielich Zbawienia*, *Wiatyk*
(żebyśmy nie osłabli w drodze do
Domu), *Komunia*. Ta ostatnia nazwa
wskazuje, że za pośrednictwem
Eucharystii łączymy się z

Chrystusem (*komunia osobowa z Jezusem Chrystusem*) i wszystkimi członkami Jego Mistycznego Ciała (*komunia eklezjalna w Jezusie Chrystusie*);

e) inne określają całą celebrację eucharystyczną terminem, który oznacza w rycie łacińskim odesłanie wiernych po komunii: *Msza, Msza Święta*.

Pośród wszystkich tych nazw termin *Eucharystia* przeważał coraz bardziej na Zachodzie, aż stał się powszechnym określeniem, które oznacza zarówno liturgiczne działanie Kościoła, które celebruje Pamiątkę Pańską, jak również sam Sakrament Ciała i Krwi Chrystusa.

Na Wschodzie celebracja eucharystyczna, przede wszystkim od X wieku, jest nazywana zazwyczaj określeniem *Święta i Boska Liturgia*.

1.3. Eucharystia w porządku sakramentalnym Kościoła

„Miłość Trójcy Świętej do ludzi sprawia, że z obecności Chrystusa w Eucharystii rodzą się dla Kościoła i ludzkości wszelkie łaski”[3].

Eucharystia jest najwznioślejszym sakramentem, dlatego że w nim „zawiera się całe duchowe dobro Kościoła, a mianowicie sam Chrystus, nasza Pascha i chleb żywy, który przez Ciało swoje ożywione i ożywiające Duchem Świętym daje życie ludziom”[4]. Pozostałe sakramenty, chociaż posiadają cnotę uświęcającą, która pochodzi od Chrystusa, nie są jak Eucharystia, która uobecnia prawdziwie, rzeczywiście i istotowo samą Osobę Chrystusa – wcielonego i uwielbionego Syna Ojca Przedwiecznego – ze zbawczą mocą Jego odkupieńczej miłości, aby ludzie mogli wkroczyć w komunię z Nim i

żyli przez Niego i w Nim (por. J 6, 56-57).

Poza tym Eucharystia stanowi szczyt, ku któremu zbiegają się wszystkie pozostałe sakramenty w porządku wzrostu duchowego każdego z wierzących i całego Kościoła. W związku z tym II Sobór Watykański stwierdza, że Eucharystia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego, centrum całego życia Kościoła[5]. Wszystkie pozostałe sakramenty i wszystkie dzieła Kościoła zwracają się na Eucharystię, dlatego że ich celem jest doprowadzenie wiernych do zjednoczenia z Chrystusem, obecnym w tym sakramencie (por. *Katechizm*, 1324).

Chociaż Eucharystia zawiera Chrystusa – źródło, za którego pośrednictwem Boże życie dochodzi do ludzkości, a nawet jest celem, ku któremu zwracają się wszystkie

pozostałe sakramenty, ona sama nie zastępuje żadnego z nich (ani chrztu, ani bierzmowania, ani pokuty, ani namaszczenia chorych) i może być konsekrowana tylko przez ważnie wyświęconego szafarza. Każdy sakrament ma swoją rolę w zespole sakramentów i w samym życiu Kościoła. W związku z tym Eucharystia jest uważana za trzeci sakrament chrześcijańskiej inicjacji. Od pierwszych wieków chrześcijaństwa chrzest i bierzmowanie były uważane za przygotowanie do udziału w Eucharystii jako przysposobienie do wejścia w komunię sakramentalną z Ciałem Chrystusa i z Jego ofiarą, i aby wejść w bardziej istotny sposób w tajemnicę Chrystusa i Jego Kościoła.

2. Obietnica Eucharystii i jej ustanowienie przez Jezusa Chrystusa

2.1. Obietnica

Pan zapowiedział Eucharystię w czasie swojej działalności publicznej, w Synagodze w Kafarnaum, wobec tych, którzy za Nim chodzili, po tym, jak byli świadkami cudu rozmnożenia chleba, którym nasycił tłumy (por. J 6, 1-13). Jezus wykorzystał ów znak, aby objawić swoją tożsamość i swoją misję, i aby obiecać Eucharystię: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Nie Możesz dać wam chleb z nieba, ale dopiero Ojciec mój da wam prawdziwy chleb z nieba. Albowiem chlebem Bożym jest Ten, który z nieba zstępuje i życie daje światu». Rzekli więc do Niego: «Panie, dawaj nam zawsze tego chleba!»

Odpowiedział im Jezus: «Jam jest chleb życia (...). Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli kto spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało za życie świata (...). Kto spożywa moje Ciało i pije moją Krew, ma życie wieczne, a Ja go wskrzeszę

w dniu ostatecznym. Ciało moje jest prawdziwym pokarmem, a Krew moja jest prawdziwym napojem. Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim. Jak Mnie posłał żyjący Ojciec, a Ja żyję przez Ojca, tak i ten, kto Mnie spożywa, będzie żył przeze Mnie».” (por. J 6, 32-35.51.54-57).

2.2. Ustanowienie sakramentu i jego paschalny kontekst

Jezus Chrystus ustanowił ten sakrament podczas Ostatniej Wieczerzy. Trzy Ewangelie synoptyczne (por. Mt 26, 17-30; Mk 14, 12-26; Łk 22, 7-20) oraz Święty Paweł (por. 1 Kor 11, 23-26) przekazali nam historię ustanowienia tego sakramentu. Oto skrót opowieści, jaki podaje *Katechizm Kościoła Katolickiego*: „Nadszedł dzień Przaśników, w którym należało ofiarować Paschę. Jezus posłał Piotra i Jana z

zaleceniem: «Idźcie i przygotujcie nam Paschę, byśmy mogli ją spożyć»... Oni poszli... i przygotowali Paschę. A gdy nadeszła pora, zajął miejsce u stołu i Apostołowie z Nim. Wtedy rzekł do nich: «Gorąco pragnąłem spożyć tę Paschę z wami, zanim będę cierpiał. Albowiem powiadam wam: Już jej spożywać nie będę, aż się spełni w Królestwie Bożym»... Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał im, mówiąc: «To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czyńcie na moją pamiątkę!» Tak samo i kielich po wieczerzy, mówiąc: «Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana»” (*Katechizm*, 1339).

Jezus odbył zatem Ostatnią Wieczerzę w kontekście żydowskiej Paschy, ale Wieczerza Pańska zawiera absolutną nowość. W centrum nie znajduje się baranek Starej Paschy, tylko sam Chrystus,

Jego *poświęcone* Ciało (złożone w ofierze Ojcu za ludzi)... i Jego Krew *wylana za wielu na odpuszczenie grzechów* (por. *Katechizm*, 1339). Możemy powiedzieć, że Jezus, bardziej niż celebrując dawną Paschę, zapowiedział i zrealizował – uprzedzając ją sakramentalnie – Nową Paschę.

2.3. Znaczenie i treść nakazu Pana

Wyraźny nakaz Jezusa: „To czyńcie na moją pamiątkę!” (Łk 22, 19; 1 Kor 11, 24-25) potwierdza właściwie ustanawiający charakter Ostatniej Wieczerzy. Poprzez wspomniany nakaz Jezus domaga się od nas, żebyśmy odpowiedzieli na Jego dar i żebyśmy uobecniali Go sakramentalnie (żebyśmy robili to ponownie, żebyśmy powtarzali Jego obecność – obecność Jego poświęconego Ciała i przelanej Krwi, to znaczy, Jego ofiary na odpuszczenie naszych grzechów).

– „To czyńcie”. W ten sposób Jezus Chrystus wyznaczył tych, którzy mogą celebrować Eucharystię (Apostołów i ich następców w kapłaństwie), powierzył im władzę jej celebrowania i określił zasadnicze elementy obrzędu: te same, których użył On (dlatego w celebracji Eucharystii konieczna jest obecność chleba i wina, modlitwa dziękczynna i błogosławieństwo, konsekracja darów w Ciele i Krwi Pana, rozdzielenie tego Najświętszego Sakramentu i komunია Nim).

– „Na moją pamiątkę”. W ten sposób Chrystus nakazał Apostołom (a w nim ich następcom w kapłaństwie), żeby celebrowali nową „pamiątkę”, która zastępuje pamiątkę dawnej Paschy. Ten pamiątkowy obrzęd ma szczególną skuteczność. Nie tylko pomaga „przypominać” wierzącej wspólnocie odkupieńczą miłość Chrystusa, Jego słowa i gesty podczas Ostatniej Wieczerzy, ale również

poza tym jako sakrament Nowego Zakonu, uobecnia obiektywnie oznaczaną rzeczywistość: Chrystusa, „naszą Paschę” (1 Kor 5, 7), oraz Jego odkupieńczą ofiarę.

3. Liturgiczna celebracja Eucharystii

Kościół, posłuszny nakazowi Pana, od razu sprawował Eucharystię w Jerozolimie (por. Dz 2, 42-48), w Troadzie (por. Dz 20, 7-11), w Koryncie (por. 1 Kor 10, 14-21; 1 Kor 11, 20-34) i we wszystkich miejscach, do których docierało chrześcijaństwo. „Chrześcijanie zbierali się «na łamanie chleba» (Dz 20, 7), szczególnie «w pierwszym dniu tygodnia», to znaczy w niedzielę, w dniu zmartwychwstania Chrystusa. Od tamtych czasów aż do naszych dni celebruje się Eucharystię, tak że dzisiaj spotykamy ją wszędzie w Kościele, w takiej

samej podstawowej strukturze”
(*Katechizm*, 1343).

3.1. Podstawowa struktura celebracji

Kościół wierny nakazowi Jezusa, prowadzony przez „Ducha Prawdy” (J 16, 13), którym jest Duch Święty, kiedy sprawuje Eucharystię, nie robi nic innego niż dostosowanie się do obrzędu eucharystycznego dokonanego przez Pana podczas Ostatniej Wieczerzy. Istotne elementy kolejnych celebracji eucharystycznych nie mogą być inne niż podczas pierwotnej Eucharystii, to znaczy: a) zgromadzenie uczniów Chrystusa, zwołane przez Niego i zgromadzone wokół Niego oraz b) działanie nowego obrzędu pamiątkowego.

Zgromadzenie eucharystyczne

Od początków życia Kościoła chrześcijańskie zgromadzenie, które

sprawuje Eucharystię, posiada hierarchiczną strukturę. Zwykle stanowi ją biskup lub prezbiter (który jako kapłan przewodniczy celebracji eucharystycznej i działa *in persona Christi Capitis Ecclesiae*), diakon, inni posługujący i wierni, zjednoczeni węzłem wiary i chrztu. Wszyscy członkowie tego zgromadzenia są powołani do świadomego, pobożnego i czynnego udziału w liturgii eucharystycznej, każdy we właściwy sobie sposób. Celebруюcy kapłan, diakon, lektorzy, osoby składające dary, szafarz komunii i cały lud, którego „Amen” jest wyrazem jego rzeczywistego uczestnictwa (por. *Katechizm*, 1348). W związku z tym każdy powinien spełniać własną posługę w taki sposób, żeby nie było pomieszania między kapłaństwem urzędowym, powszechnym kapłaństwem wiernych a posługą diakona i ewentualnych innych posługujących.

Rola kapłaństwa urzędowego w celebracji Eucharystii jest zasadnicza. Tylko ważnie wyświęcony kapłan może sprawować Najświętszą Eucharystię, wypowiadając *in persona Christi* (to znaczy, w szczególnym sakramentalnym utożsamieniu z Najwyższym i Odwiecznym Kapłanem Jezusem Chrystusem) słowa konsekracji (por. *Katechizm*, 1369). Z drugiej strony żadna chrześcijańska wspólnota nie jest w stanie ustanowić sama z siebie urzędowego kapłaństwa. Jest ono „darem, który wspólnota *otrzymuje dzięki sukcesji biskupiej pochodzącej od Apostołów*. To biskup, za sprawą sakramentu Świeceń, ustanawia nowego kapłana, udzielając mu władzy konsekracji Eucharystii”[6].

Przebieg celebracji

Działanie obrzędu pamiątkowego rozwija się od początków Kościoła w

dwóch wielkich chwilach, które tworzą jeden akt kultu: „Liturgia Słowa” (która obejmuje głoszenie oraz słuchanie-przyjęcie Słowa Bożego) oraz „Liturgia Eucharystyczna” (która obejmuje przedłożenie chleba i wina, anaforę lub modlitwę eucharystyczną – ze słowami konsekracji – oraz komunię). Te dwie główne części są ograniczone obrzędami wstępnymi i obrzędami zakończenia (por. *Katechizm*, 1349-1355). Nikt nie może ujmować ani dodawać w zależności od swojego kaprysu niczego, co nie zostało ustanowione przez Kościół w Liturgii Mszy Świętej[7].

Struktura znaku sakramentalnego

Istotne i konieczne elementy, aby ustanowić sakramentalny znak Eucharystii są następujące: z jednej strony chleb z pszenicznej mąki[8] oraz wino gronowe[9], a z drugiej strony słowa konsekracji, które

celebrujący kapłan wypowiada *in persona Christi* w kontekście „Modlitwy Eucharystycznej”. Dzięki sile słów Pana oraz mocy Ducha Świętego chleb i wino zamieniają się w skuteczne znaki o pełni ontologicznej a nie tylko o pełni znaczenia obecności „Ciała oddanego” i „wylanej Krwi” Chrystusa, to znaczy, Jego Osoby oraz Jego odkupieńczej ofiary (por. *Katechizm*, 1333 i 1375).

Ángel García Ibáñez

Bibliografia podstawowa

Katechizm Kościoła Katolickiego,
1322-1355

Jan Paweł II, encyklika *Ecclesia de Eucharistia* z 17 kwietnia 2003 r.,
11-20; 47-52

Benedykt XVI, adhortacja apostolska *Sacramentum caritatis* z 22 lutego 2007 r., 6-13; 16-29; 34-65

Kongregacja Kultu Bożego i
Dyscypliny Sakramentów, instrukcja
Redemptionis Sacramentum z 25
marca 2004 r., 48-79

Lektury zalecane

Święty Josemaría Escrivá, homilia
*Eucharystia, tajemnica wiary i
miłości*, w: *To Chrystus przechodzi*,
83-94

J. Ratzinger, *Bóg jest blisko nas:
Eucharystia – centrum życia*,
Wydawnictwo M, Kraków 2002, ss.
29-44; 61-80; 135-144

J. Echevarría, *Eucaristía y vida
cristiana*, Rialp, Madryt 2005, ss.
17-48

J. R. Villar – F.M. Arocena – L. Touze,
Eucaristía, w: C. Izquierdo (red.),
Diccionario de Teología, Eunsa,
Pampeluna 2006, ss. 355-356; 362-366

[1] II Sobór Watykański, konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, 47.

[2] Termin *eucharystia* oznacza *dziękczynienie* i odsyła do słów Jezusa podczas Ostatniej Wieczerzy: „Następnie wziął chleb, *odmówiwszy* *dziękczynienie* [to znaczy, wypowiedział modlitwę eucharystyczną i modlitwę uwielbienia dla Boga Ojca] połamał go i podał mówiąc...” (Łk 22, 19; por. 1 Kor 11, 24).

[3] Św. Josemaría Escrivá, *To Chrystus przechodzi*, 86.

[4] II Sobór Watykański, dekret *Presbyterorum Ordinis*, 5.

[5] II Sobór Watykański, konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, 11.

[6] Jan Paweł II, encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, 29.

[7] Por. II Sobór Watykański, *Sacrosanctum Concilium*, 22; Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, instrukcja *Redemptionis Sacramentum*, 14-18.

[8] Por. Mszał Rzymski, *Institutio generalis* [Wprowadzenie ogólne], 320. W rycie łacińskim chleb powinien być praśny, to znaczy niekwaszony, por. *ibidem*.

[9] Por. Mszał Rzymski, *Institutio generalis* [Wprowadzenie ogólne], 319. W Kościele łacińskim do wina dodaje się trochę wody; por. *ibidem*. Słowa, które kapłan wypowiada, dodając wodę do wina, ukazują sens tego obrzędu: „Daj nam, Boże, przez to misterium wody i wina uczestniczyć w Bóstwie Chrystusa, który raczył stać się uczestnikiem naszego człowieczeństwa” (Mszał Rzymski, Ofertorium). Dla Ojców Kościoła obrzęd ten oznacza również zjednoczenie Kościoła z Chrystusem

w ofierze eucharystycznej, por. Św.
Cyprian, *Ep.* 63, 13: CSEL 3, 711.

pdf | dokument generowany
automatycznie z [https://
dev.opusdei.org/pl-pl/article/temat-19-
eucharystia-1/](https://dev.opusdei.org/pl-pl/article/temat-19-eucharystia-1/) (06-08-2025)